

УДК 576.32/.36:616-006:547.853

ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ СПІРОКАРБОНУ ТА ПОХІДНИХ ПІРОЛОПІРИМІДИНДІОНІВ НА ЛЕЙКОЗНІ КЛІТИНИ

*Л. С. Старикович¹, М. О. Старикович², О. Н. Речицький³,
В. А. Єресько³, Т. Ю. Косяк³, Н. О. Сибірня¹*

*¹Львівський національний університет імені Івана Франка
вул. Грушевського, 4, Львів 79005, Україна*

²Інститут біології клітини НАН України, вул. Драгоманова, 14–16, Львів 79005, Україна

³Херсонський державний університет, вул. 40 років Жовтня, 27, Херсон 73002, Україна

Досліджено вплив спірокарбону та двох похідних піролопіримідиндіонів (1,6-диметил-4-феніл-1,2,3,4,5,7-гексагідропіроло-[3,4-d]-піримідиндіон-2,5(1H) і 1,6-диметил-4-(2-трифлуорометилфеніл)-1,2,3,4,5,7-гексагідропіроло-[3,4-d]-піримідиндіон-2,5(1H) на лейкозні клітини лінії L1210 і СЕМ-Т4 миші та людини, відповідно. Виявлено швидке проникнення спірокарбону в клітини та зниження рівня їхнього виживання, залежне від зростання концентрації усіх досліджуваних речовин. Цитотоксичний ефект спірокарбону супроводжується апоптичною фрагментацією ядерної ДНК у клітинах лінії L1210.

Ключові слова: спірокарбон, піролопохідні піримідиндіонів, цитотоксичність, апоптоз, лейкозні клітини, лінія L1210, лінія СЕМ-Т4.

ВСТУП

У роботі вивчено цитотоксичну дію на лейкозні клітини миші та людини спірокарбону (6,6,6',6'-тетраметил-2,2'-діоксо-4,4'-спіро-бі(гексагідропіримідин) речовина №1, а також двох похідних піролопохідних піримідиндіонів (1,6-диметил-4-феніл-1,2,3,4,5,7-гексагідропіроло-[3,4-d]-піримідиндіон-2,5(1H), речовина № 2 і 1,6-диметил-4-(2-трифлуорометилфеніл)-1,2,3,4,5,7-гексагідропіроло-[3,4-d]-піримідиндіон-2,5(1H), речовина № 3). Усі речовини були синтезовані на кафедрі органічної та біологічної хімії Херсонського державного університету.

Молекула спірокарбону складається з двох гетероциклів, кожен із яких містить два атоми Нітрогену та чотири атоми Карбону, один із яких є спільним для обох циклів (рис. 1). Крім того, кожне кільце містить карбонільний Оксиген та по два метильних замісники. Цикли перебувають у транс-конфігурації відносно спільного атома Карбону у зв'язку зі стеричними перешкодами та взаємним відштовхуванням неподілених пар електронів атомів Нітрогену при спільному атомі Карбону.

Спірокарбон добре розчинний у воді. Молекули похідних піролопіримідиндіонів утворені з двох конденсованих шести- та п'ятичленних нітрогеновмісних гетероциклів із арильними замісниками у положенні 4 (рис. 1). Ці похідні піролопіримідиндіонів розчиняються у воді значно гірше.

У попередніх дослідженнях біологічної дії названих речовин було встановлено низьку токсичність спірокарбону у щурів, в яких його LD_{50} становить 3 000 мг на кг маси тварин. Він впливає на гіпоталамо-гіпофізарну нейросекреторну систему щурів,

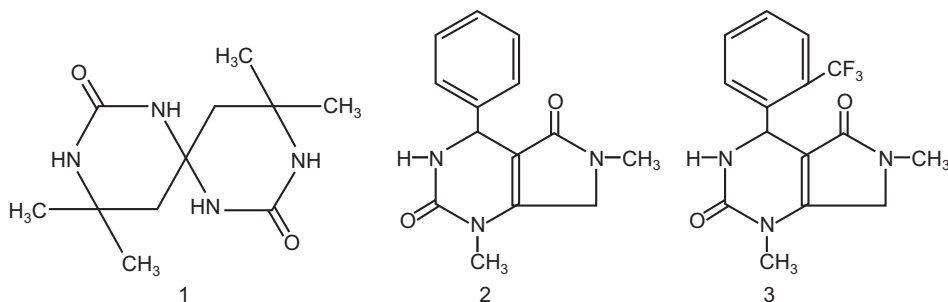

Рис. 1. Структурні формули спірокарбону (№ 1) та похідних піролопіримідиндіонів (№ 2 та № 3)

Fig. 1. Chemical structure of spirocarbone (N1) and pyrolopyrimidine derivatives (N2 and N3)

на ріст, розвиток і продуктивність курей, а також рослин [1, 3, 6]. У той же час речовини № 2 та № 3 виявляли досить високу гемокоагулюючу дію [2]. Встановлено неоднозначний вплив спірокарбону на активність ферментів антиоксидантного захисту, фізико-хімічні характеристики гемоглобіну та резистентність еритроцитів щура і людини до кислотного гемолітика в нормі та за алкогольної інтоксикації *in vitro* [4, 5].

У даній роботі продовжено вивчення механізмів біологічної дії синтезованих речовин, зокрема досліджено їхній вплив на виживання лейкозних клітин лінії L1210 і СЕМ-Т4 миші та людини, відповідно.

МАТЕРІАЛИ І МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕНЬ

Досліди проводили із використанням клітин лінії L1210 (лейкозні В-лімфоцити миші) та лінії СЕМ-Т4 (лейкозні Т-лімфоцити людини), одержаних із колекції Інституту експериментальної патології, онкології та радіології імені Р.Є. Кавецького НАН України (Київ). Клітини вирощували у CO_2 -інкубаторі (Jouan IG 150, США) при $37^\circ C$, концентрація CO_2 становила 5%, відносна вологість 100%. Культивування клітин здійснювали у середовищі RPMI 1640 (Sigma, США) із додаванням 10% сироватки крові ембріонів великої рогатої худоби (Sigma, США) та $50 \text{ мкг} \times \text{мл}^{-1}$ гентаміцину (Sigma, США) до досягнення клітинами субконфлюентного стану. У досліджах використовували $2 \times 10^5 \times \text{клітин} \times \text{мл}^{-1}$, які вносили у 96-лункові пластикові планшети для культивування (Greiner Bio-One Cellstar, США). Після 2-годинної інкубації в лунки зі суспензією клітин додавали препарати тестованих речовин, розчинені у забуференому фізіологічному розчині (ЗФР), після чого досліджували їхню дію впродовж 1–24 годин.

Аналіз люмінесценції препаратів № 1, № 2 та № 3 та їхньої проникності у досліджувані клітини проводили за допомогою мікроскопа МИКМЕД-2 (ЛОМО, Росія) у діапазонах збудження 360–440 нм і 530–570 нм та емісії свічення при 480–700 нм

і 600–700 нм, відповідно. Фотографії отримували цифровою камерою Canon A460 зі світлового мікроскопа (500-кратне збільшення).

Рівень виживання клітин оцінювали, використовуючи тест із MTS (метатетразолієвий синій, Sigma, США). Індекс цитотоксичності (IC) визначали за формулою:

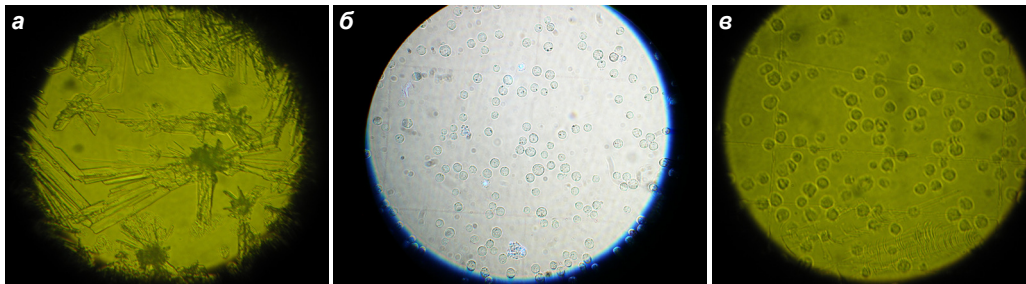
$$IC = \frac{\% \text{ живих клітин у контролі}}{\% \text{ живих клітин у досліді}},$$

де контроль – клітини, які інкубували у ЗФР [7]. Апоптичну фрагментацію ДНК під впливом досліджуваних речовин виявляли за допомогою електрофорезу в гелі агарози (Lachema, Чехія), як описано Gong J., et al. [8].

Статистичне опрацювання даних здійснювали, використовуючи програму Gel-Pro 3.1 та OriginPro 7.0. Достовірність показників оцінювали за *t*-критерієм Стьюдента.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХНЄ ОБГОВОРЕННЯ

Встановлено, що під час інкубування клітин із 0,1% (кінцева концентрація) спірокарбонм він кристалізується з утворенням прямокутних призмоподібних кристалів, які флуоресцюють у зеленій ділянці спектра (рис. 2, а). За інкубації клітин лінії L1210 з цією речовиною вже протягом однієї години спостерігали її проникнення в клітини (рис. 2, в). За цих умов клітини флуоресцюють не лише у зеленій, але й у червоній ділянці спектру, що може свідчити про певні зміни фізико-хімічних властивостей плазматичної мембрани, зокрема її ущільнення. Отже, спірокарбон проникає у клітини і швидко накопичується в них, впливаючи при цьому на клітинну мембрану, ймовірно, утворюючи комплекси з макромолекулами клітин. Що стосується речовин № 2 та № 3, то за даних експериментальних умов вони меншою мірою нагромаджуються у клітинах.

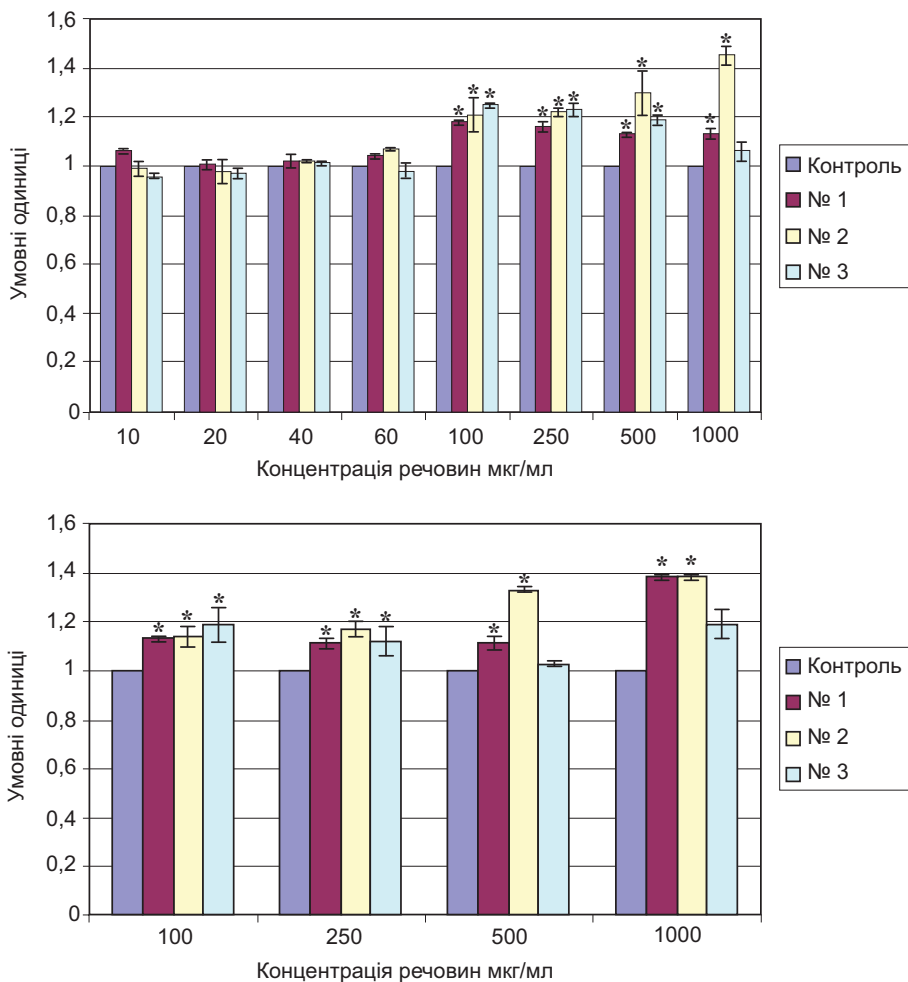
Рис. 2. Фотографії кристалів спірокарбону у видимій частині спектра (а), емісія клітин лінії L1210 у контролі (б) та клітин, інкубованих із спірокарбонм (в) у світловому мікроскопі (500 × збільшення, цифрова камера Canon A460)

Fig. 2. Crystals of spirocarbone in the visible part of spectrum (a), cell emission (line L1210) control (b) and after their incubation with spirocarbone (v) under the light microscope (× 500, digital camera Canon A460)

За дії різних концентрацій досліджуваних сполук достовірно зростання індексу цитотоксичності (IC) у клітин лінії SEM-T4 протягом 24 год їхньої інкубації спостерігається лише за концентрацій, що перевищують 100 мкг×мл⁻¹. За концентрації 1000 мкг×мл⁻¹ найбільш виражену цитотоксичну дію має речовина № 2. У той же

час речовина № 3 за концентрації 500 і 1000 мкг×мл⁻¹ має знижену порівняно з контролем цитотоксичну дію (рис. 3), очевидно, внаслідок нижчої розчинності цього трифлуор-похідного піролопіримідиндіону.

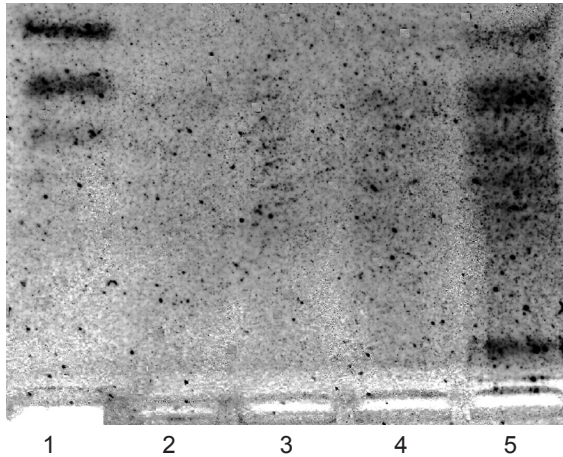
Подібну залежність виявлено за дії згаданих речовин на клітини лінії L1210. Отже, спірокарбон і обидва похідних піролопіримідиндіонів у концентраціях 100–1000 мкг×мл⁻¹ виявляють хоч і невеликий, але статистично достовірний цитотоксичний ефект у цих клітинах.

Рис. 3. Індекс цитотоксичності (умовні одиниці) за дії різних концентрацій речовин № 1, № 2 та № 3 на лейкозні клітини ліній CEM-T4 (1) та L1210 (2) (використання тесту з MTS); * – різниця порівняно з контролем достовірна $p < 0,05$

Fig. 3. Indices of cytotoxicity (r.u.) at different concentrations of substances N1, N2 and N3 acting towards cultured CEM-T4 (1) and L1210 (2) cells studied by MTS-test; * – $p < 0.05$, comparing with the control

Щоб з'ясувати можливий механізм цитотоксичної дії тестованих речовин, було проведено електрофорез у гелі агарози ДНК клітин лінії L1210 після їхнього 2-годинного інкубування зі сполуками № 1, № 2 та № 3 (рис. 4). Виявлено виразну

Рис. 4. Електрофорез ДНК клітин лінії L1210 в гелі агарози (концентрація досліджуваних речовин у всіх варіантах $100 \text{ мкг} \times \text{мл}^{-1}$), після двогодинної інкубації клітин із цими речовинами: 1. доксорубіцин; 2. ЗФР (забуферений фосфатний розчин); 3. № 2; 4. № 3; 5. № 1

Fig. 4. DNA electrophoresis in agarose gel (cells of L1210 line, concentration of chemicals in all variants $100 \text{ } \mu\text{g} \times \text{ml}^{-1}$) after 2-hour incubation with the studied chemicals: 1. doxorubicine; 2. PBS; 3. N2; 4. N3; 5. N1

фрагментацію ДНК лише у випадку дії на клітини спірокарбону, тоді як речовини № 2 та № 3 не мали такої дії. Отже, зміна проліферативної здатності лімфоцитів за присутності досліджуваних речовин може бути пов'язана з їхнім впливом на різні ланки регулювання клітинних процесів, причому лише спірокарбон, ймовірно, призводить до ініціювання апоптозу та руйнування ядерної ДНК.

1. Ересько В. А., Голик Г. А., Евтушенко В. П. **Регулятор роста растений**. Автор. свидет. 1628255, опуб. 15.10.1990.
2. Ересько В. А., Речицкий А. Н., Бойко Р. Т. и др. **Синтез и фармакологические свойства 1,6,-замещенных-4-арил-2,3,4,5,6,7-гексагидро(1H)пирроло-[3,4-d]-пиримидиндионов-2,5**. Физиологически актив. вещества, 1995; 26: 27–30.
3. Кошелева В. Д., Бойко Р. Т., Ересько В. А. **Влияние спирокарбона на гипоталамо-гипофизарную нейросекреторную систему (ГГНС) растущих животных**. Матер. всеукр. науч.-практ. конф. Херсон; 1994: 103.
4. Речицкий О. Н., Ересько В. А., Дудок К. П., Сибірна Н. О. Дослідження впливу „спірокарбону” на структурно-функціональний стан еритроцитарних мембран периферичної крові здорових людей та хворих на алкоголізм. В кн.: **Теорія і практика сучасного природознавства**. Матер. III Всеукр. наук.-практ. конф., присв. 90-річчю утворення Херсон. держ. ун-ту. Херсон; 2007: 47–52.
5. Старикович Л. С., Дудок К. П., Речицкий О. Н. та ін. Дослідження впливу спірокарбону на біохімічні та фізико-хімічні характеристики еритроцитів щурів в нормі та за алкогольної інтоксикації. **Мед. хімія**, 2009; 11 (1): 58–62.
6. Трибрат Т. П., Ересько В. А. **Влияние биологически активных веществ на рост и яичную продуктивность птицы кросса «Хайсекс браун»**. Матер. Всеук. науч.-практ. конф. Сб. тез. Херсон; 1994: 101.
7. Фильченков А. А. **Современные технологии количественной оценки апоптоза и их применение в экспериментальной и клинической онкологии**. В кн.: **Семинары по гематологии**. (11); Киев: ДИА, 2003. 76 с.
8. Gong J., Traganos F., Darzynkiewicz Z. A selective procedure for DNA Extraction from apoptotic cells applicable for gel electrophoresis and flow cytometry. **Anal. Biochem**, 1994; 218: 314–319.

INFLUENCE OF SPIROCARBONE AND DERIVATES OF PYRROLO PYRIMIDINEDIONES ON SURVIVAL OF LEUKEMIA CELLS

**L. S. Starykovych¹, M. O. Starykovych², A. N. Rechytskyi³,
V. A. Yeresko³, T. U. Kosyak³, N. O. Sybirna¹**

¹Ivan Franko National University of Lviv, 4, Hrushevskiy St., Lviv 79005, Ukraine

²Institute of Cell Biology, NAS of Ukraine, 14–16, Drahomanov St., Lviv 79005, Ukraine

³State University of Kherson, 27, 40 rokiv Zhovtnia St., Kherson 73002, Ukraine

Influence of spirocarbone and derivatives of pyrrolopyrimidinediones (1,6-dimethyl-4-phenyl-1,2,3,4,5,7-hexahydropyrrolo-[3,4-d]-pyrimidinione-2,5(1H), and 1,6-dimethyl-4-(2-threefluoromethylphenyl)-1,2,3,4,5,7-hexahydropyrrolo-[3,4-d]-pyrimidinedione-2,5(1H)) on the leukemia cells of L1210 and CEM-T4 lines of mouse and human, respectively was studied. Cytotoxic effect of spirocarbone towards L1210 cells accompanied by apoptotic fragmentation of nuclear DNA.

Key words: spirocarbone, pyrrolopyrimidine, cytotoxic activity, apoptosis, leukemia cells, L1210, CEM-T4 lines.

ИССЛЕДОВАНИЕ ВЛИЯНИЯ СПИРОКАРБОНА И ПРОИЗВОДНЫХ ПИРРОЛОПИРИМИДИНОНОВ НА ЛЕЙКОЗНЫЕ КЛЕТКИ

**Л. С. Старикович¹, М. А. Старикович², А. Н. Речицкий³,
В. А. Єресько³, Т. Ю. Косяк³, Н. А. Сибирная¹**

¹Львовский национальный университет имени Ивана Франко
ул. Грушевского, 4, Львов 79005, Украина

²Институт биологии клетки НАН Украины, ул. Драгоманова, 14–16, Львов 79005, Украина

³Херсонский государственный университет
ул. 40-летия Октября, 27, Херсон 73002, Украина

Исследовано влияние спирокарбона и двух производных пирролопиримидинонов (1,6-диметил-4-фенил-1,2,3,4,5,7-гексагидропирроло-[3,4-d]-пиримидиндион-2,5(1H) и 1,6-диметил-4-(2-трифлуорометилфенил)-1,2,3,4,5,7-гексагидропирроло-[3,4-d]-пиримидиндион-2,5(1H)) на лейкозные клетки линий L1210 и CEM-T4 мыши и человека, соответственно. Установлено быстрое проникновение спирокарбона в клетки и снижение уровня их выживания, зависящее от повышения концентрации всех исследуемых веществ. Цитотоксический эффект спирокарбона сопровождается апоптической фрагментацией ядерной ДНК в клетках линии L1210.

Ключевые слова: спирокарбон, пирролопроизводные пиримидинонов, цитотоксичность, апоптоз, лейкозные клетки, линия L1210, линия CEM-T4.

Одержано: 30.03.2009